

Djelovanje Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a

Od neformalnog okupljanja do Sekcije

Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a izrasla je iz potrebe zajedničkog usavršavanja prvih zaposlenih muzejskih pedagoga ranih devedesetih godina prošlog stoljeća. Tada je započelo intenzivnije zapošljavanje muzejskih pedagoga (do tada su poslove muzejske pedagogije najčešće obavljali kustosi).

Na pismenu inicijativu Mile Škarić, muzejske pedagoginje Arheološkog muzeja u Zagrebu, a u suradnji s Renatom Brezinščak, muzejskom pedagoginjom Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja, započelo je okupljanje prvenstveno muzejskih pedagoga. Kako ih je tada bilo tek nekoliko, pridružili su se i drugi djelatnici muzeja koji su se bavili edukacijom; prvenstveno su željeli razmijeniti iskustva, dobiti dodatna znanja i steći vještine potrebne za taj rad. Ideja je bila da se okupe svi koji se bave edukacijom u muzejima kako bi se pokrenule aktivnosti vezane uz muzejsku edukaciju, a sve u cilju popularizacije muzeja i jačanje uloge muzejskog pedagoga u samom muzeju.

S obzirom na to da su se muzejski pedagozi okupljali kao neformalna grupa, ubrzo se pokazala potreba za institucionaliziranjem radi jednostavnijeg djelovanja. Dogovoreno je da organizaciju okupljanja muzejskih pedagoga preuzme Muzejski dokumentacijski centar (MDC), tj. njegovi djelatnici Želimir Laszlo kao voditelj i Tončika Cukrov kao suradnica, koji su u MDC-u upravo radili na prikupljanju podataka o edukaciji u muzejima. Bilo je to 18. rujna 1995. godine. Na tom inicijalnom sastanku sudjelovalo je 13 muzealaca iz 11 zagrebačkih muzeja. Izabrana je radna skupina koja je napravila sistematizaciju poslova za radno mjesto muzejskog pedagoga. Naime, u to vrijeme u većini muzeja i galerija za edukaciju su bili zaduženi kustosi, a samo je nekoliko muzeja¹ u Hrvatskoj imalo zaposlene muzejske pedagoge – osobe isključivo zadužene za edukaciju u muzeju.

1/ Arheološki muzej u Zagrebu, Hrvatski prirodoslovni muzej, Muzej za umjetnost i obrt, Etnografski muzej u Zagrebu, Muzej grada Zagreba, itd.

Pored različitih poteškoća u svakoj pojedinoj ustanovi, istaknula su se dva problema zajednička svima. Prvi je bio odabir odgovarajućeg naziva za djelatnike u muzejskoj pedagogiji (je li to muzejski pedagog, kustos pedagog, muzejski edukator ili komunikator i sl.), a drugi je bio napredovanje u zvanju. Naime, u to vrijeme, a prema Zakonu o muzejima, radno mjesto *muzejski pedagog* nije bilo priznato kao muzejsko zvanje pa muzejski pedagozi nisu mogli napredovati u muzejskoj struci kao primjerice kustosi. Na tom, za našu struku, važnom sastanku bilo je naglašeno da su upravo muzejski pedagozi (i kustosi – pedagozi) oni koji mogu pridonijeti iskoraku muzeja u zajednici. Zaključeno je također da će se sastanci održavati redovito, ali svaki put u drugom muzeju, kako bi se utvrdilo stanje o edukaciji u svakom od muzeja, o čemu bi se kasnije izvjestile nadležne institucije. Na sastanku održanom 6. studenoga 1995. godine u Arheološkom muzeju u Zagrebu, radna skupina (Elizabeta Serdar, Željka Jelavić, Tončika Cukrov i Želimir Laszlo) iznijela je prijedloge o profilu stručnjaka koji se treba baviti edukacijom u muzeju, a sve u skladu sa smjernicama Međunarodne organizacije muzeja i muzejskih djelatnika (ICOM). Usvojen je tekst pod nazivom *Uloga kustosa pedagoga u muzejima* s nekoliko važnih zaključaka:

1. Svaki muzej treba imati barem jednog djelatnika zaduženog za edukativne programe;
2. Po struci ta osoba treba odgovarati specijalnosti i potrebama muzeja;
3. Važnost suradnje s ostalim muzejskim stručnjacima, posebice kod pripremanja izložbi;
4. Kustosu pedagogu treba osigurati usavršavanje i mogućnost napredovanja;
5. Važna je i suradnja s drugim, izvanmuzejskim stručnjacima, koji se bave odgojem i obrazovanjem te muzeologijom.

Tada je i dogovoren prvi zajednički radni posjet muzejskih pedagoga nekom muzeju izvan zemlje. Odlučeno je da to bude *Museum für Volkskultur* u Spittal an der Drau, Austrija², koji je upravo te

2/ Radni posjet muzeju organiziran je 12./13. 12. 1995., ravnatelj muzeja dr. Hartmut Prash upoznao je prisutne s muzejskim edukativnim programima za školsku djecu, za obitelji, te s volonterskim programima i svim ostalim segmentima muzejske pedagogije. Radnu grupu činio je 21 djelatnik iz 12 zagrebačkih muzeja i galerija.

• Sudionici radnog posjeta
Museum für Volkskultur
 u Spittal an der Drau, 1995.

godine nagrađen prestižnom muzejskom nagradom *The European Museum of the Year Award (EMYA)*.

Aktivnosti muzejskih pedagoga, kako su se sa-
 stajali redovito, bilo je sve više i bile su vidljivije u
 javnosti. Rad muzejskih pedagoga aktivno su po-
 magali i predstavnici *Ministarstva kulture te Grad-
 skog ureda za obrazovanje, kulturu i sport Grada
 Zagreba*. Na jednom od takvih sastanaka osmišljen
 je i dogovoren veliki edukativni projekt koji bi uje-
 dinio sve muzejske pedagoge u jednu zajedničku
 temu čija bi završnica bila na sam Međunarodni
 dan muzeja te godine – 18. 5. 1996. pa bi tako
 upravo muzejski pedagogi dali značaj i vidljivost
 tome, za muzealce, važnom danu u javnosti. Pro-
 jekt je trebao popularizirati muzeje i potaknuti veći
 obiteljski dolazak. Članovi radne grupe projekta bili
 su Renata Brezinščak i Eduard Kletečki – Hrvatski
 prirodoslovni muzej, Anica Ribičić-Županić – Muzej
 Mimara, Malina Zuccon-Martić – Muzej za umjet-
 nost i obrt, Mario Mirković i Miljenko Paunović –
 Tehnički muzej te Tončika Cukrov i Želimir Laszlo
 kao voditelj projekta – Muzejski dokumentacijski
 centar.

Ideja projekta je bila probuditi gotovo umrtv-
 lenu muzejsku scenu nakon ratnog razdoblja,
 1991. – 1995. godine. Iako su muzeji radili i u rat-
 nim uvjetima, većina tada mlade populacije nikada
 nije bila u muzeju! Tako je od 18. 4. do 18. 5.
 1996. organiziran prvi projekt muzejskih pedagoga

i muzejskih djelatnika koji se bave edukacijom. Ta
 prva akcija organizirana je pod nazivom *Što je u
 muzeju oduševilo prof. Baltazara?* i u njoj je sudje-
 lovalo 15 muzeja³. Kao što je zamišljeno, na sam
 Međunarodni dan muzeja organizirana je završna
 priredba ove jednomjesečne akcije, i to u dvorištu
 Tehničkog muzeja. Bio je to sajam na kojemu se
 svaki muzej predstavio svojim publikacijama, suve-
 nirima, prezentirao svoje radionice i ostale aktivno-
 sti posjetiteljima završne priredbe koju je posjetilo
 oko 2000 djece i roditelja. Ovaj uspješan projekt⁴,
 posve jedinstven i u europskim razmjerima, pred-
 stavljen je i muzejskoj međunarodnoj javnosti, i to
 na godišnjoj konferenciji ICOM – CECA (ICOM-ov
 komitet za edukaciju i kulturnu akciju) održanoj od
 21. do 26. rujna 1996. godine u Beču⁵.

Akcija se pokazala uspješnom pa je nastavlje-
 na i sljedeće godine, i sljedeće, i tako do danas,

3/ Iz Zagreba su sudjelovali *Etnografski muzej, Hrvatski povijesni
 muzej, Muzej suvremene umjetnosti, Hrvatski poštanski
 muzej, Atelier Meštrović, Arheološki muzej, Muzej Mimara,
 Hrvatski prirodoslovni muzej, Strossmayerova galerija starih
 majstora, Tehnički muzej, Hrvatski školski muzej, Hrvatski
 sportski muzej, Gliptoteka HAZU, Muzej za umjetnost i obrt
 te iz Zaprrešića Muzej Brdovec – Galerija Matija Skurjeni.*

4/ Jednomjesečna skcija *Što je u muzeju oduševilo prof. Baltaza-
 ra?* u zagrebačke muzeje privukla je oko 15.000 posjetitelja,
 što je bilo iznad svih očekivanja.

5/ Program je predstavila Tončika Cukrov, a na kongresu je
 sudjelovalo i desetak muzealaca iz Hrvatske koji su predstavili
 svoje pedagoške programe. To je vjerojatno bio, do tada,
 najveći broj sudionika iz naše zemlje na nekoj konferenciji.

Tablica s popisom pedagoških akcija od 1996. do 2016. godine*:

Godina	Naziv programa	Muzej organizator i voditelj akcije	Broj muzeja sudionika	Broj gradova sudionika
1996.	<i>Što je u muzeju oduševilo prof. Baltazara?</i>	Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb Želimir Laszlo i Tončika Cukrov	15	3
1997.	<i>Cvijet</i>	Arheološki muzej, Zagreb Mila Škarić	17	3
1998.	<i>Put pod noge</i>	Muzej grada Zagreba Vesna Leiner	17	3
1999.	<i>Od... do</i>	Hrvatski školski muzej Elizabeta Serdar	22	3
2000.	<i>2000</i>	Etnografski muzej, Zagreb Željka Jelavić	22	7
2001.	<i>Jačajmo se</i>	Hrvatski športski muzej Zdenko Jajčević	30	6
2002.	<i>Kuća</i>	Muzeji Hrvatskog zagorja Staro selo Kumrovec Tatjana Županić	27	8
2003.	<i>U slast</i>	Muzej Prigorja, Sesvete Dubravka Habuš-Skendžić	25	8
2004.	<i>Odišlo</i>	Muzej Tropolja, Velika Gorica Margareta Biškupić	44	18
2005.	<i>Portal</i>	Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb Malina Zuccon Martić	39	17
2006.	<i>Zvuk... ton... glas</i>	Hrvatski povijesni muzej, Zagreb Andreja Smetko	42	21
2007.	<i>Iznenadjenje</i>	Muzej Mimara, Zagreb Anica Ribičić-Županić	59	35
2008.	<i>Original</i>	Muzeji Hrvatskog zagorja – Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec Božidar Pejković	56	31
2009.	<i>[U]okviri</i>	Muzej Slavonije Osijek Željka Miklošević	61	35
2010.	<i>Kotač</i>	Etnografski muzej, Zagreb Željka Jelavić	59	31
2011.	<i>Dodir</i>	Tiflološki muzej, Zagreb Željka Sušić	52	30
2012.	<i>Voda</i>	Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb Nada Beroš	55	25
2013.	<i>Muzejske pričalice</i>	Arheološki muzej, Zagreb Zorica Babić	70	35
2014.	<i>(Bez) Veze</i>	Prirodoslovni muzej Rijeka Anita Hodak	63	34
2015.	<i>Održivost</i>	Gradski muzej Sisak Marijan Bogatić	55	29
2016.	<i>KLIK na kulturni krajoLIK</i>	HMD, Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Danko Dujmović i Jelena Hotko	71	37

* Prikupila i obradila Renata Brezinščak, 2016.

kroz 21 godinu muzejski pedagozi Hrvatske osmišljavali su jednomjesečne akcije koje su završavale zajedničkim druženjem muzealaca i posjetitelja na Međunarodni dan muzeja, 18. svibnja.

Intezivno sastajanje i druženje se nastavljalo, pa je to potaknulo Anicu Ribičić-Županić (Muzej Mimara), muzejsku savjetnicu koja je u svom muzeju obavljala i poslove muzejske edukacije, da na godišnjoj skupštini Hrvatskog muzejskog društva 1996. godine predloži osnivanje Sekcije za muzejsku edukaciju i kulturnu akciju. Naglasila je: *....ideja mi je bila stvaranje okvira za rad na zajedničkim projektima, razmjenu iskustava i sustavnu promociju i afirmaciju ove, u Hrvatskoj nove muzejske djelatnosti.*⁶

Bez obzira na sve strukovne probleme, aktivnosti muzejskih pedagoga nastavile su se i 1997. godine, još uvijek u organizaciji MDC-a. Dakle, iako se institucionalno sve odvijalo pod patronatom MDC-a, organizaciju zajedničke akcije u povodu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja preuzeo je Arheološki muzej u Zagrebu, odnosno njegova muzejska pedagoginja Mila Škarić.

6/ Ribičić-Županić, Anica. Deset godina Sekcije za muzejsku edukaciju i kulturnu akciju – Sekcije za muzejsku pedagogiju HMD-a. Vijesti muzealaca i konzervatora, 3 – 4, Zagreb, 2006., str. 10.

Program je nazvan *Cvijet*, a akciji su se, uz zagrebačke muzeje, pridružili i muzeji iz zagrebačke županije. Sve više muzejskih pedagoga i kustosa – pedagoga priključivalo se akciji koja se širila kroz sve ove godine i danas obuhvaća cijelu Hrvatsku. O važnosti naše akcije svjedoči dolazak **predsjednice ICOM-CECA-e, dr. sc. Nicole Gesché-Koning**⁷, na završnu priredbu akcije *Cvijet*.

Sljedeće, 1998. godine muzejski pedagozi uključili su se u europsku akciju očuvanja kulturne baštine koja se održavala pod nazivom *Svi putevi vode u Rim*⁸, dok se kod nas održavala pod nazivom *Put pod noge*, pa je to i bio naziv treće akcije muzejskih pedagoga⁹.

7/ Na kongresu muzejskih pedagoga u Beču 1996. godine vidjela je prezentaciju akcije *Što je u muzeju oduševilo Balta-zara?* te se oduševila idejom smatrajući ju jedinstvenom i u europskim razmjerima.

8/ Europski projekt *All roads lead to Rome* vodila je prof. dr. sc. Nicole Gesché-Koning, predsjednica ICOM-CECA-e. Cilj projekta i zajedničkog susreta svih sudionika u Rimu bio je prezentirati pripadnost istom kulturnom krugu sa zajedničkim antičkim naslijeđem. Završni dio projekta održan je od 29. svibnja do 1. lipnja 1998. u Rimu. U projektu su sudjelovali i hrvatski muzejski pedagozi koji su u svojim muzejima odradili aktivnosti vezane uz temu te ih prezentirali u Rimu.

9/ Organizator akcije te godine bio je Muzej grada Zagreba, a voditeljica akcije bila je Vesna Leiner, muzejska pedagoginja tog muzeja. Kroz mjesec dana trajanja akcije sudjelovalo je više od 1700 srednjoškolaca.

• Sudionici završne priredbe pedagoške akcije *Cvijet*, Zagreb, 1997.

Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju

Ovim, možda i previše detaljnim uvodom, htjelo se pokazati kako se nekoliko godina prije osnivanja Sekcije radilo i pripremalo za njeno osnivanje, pa kada je došao taj trenutak, sve je bilo spremno, znalo se što se hoće i što treba napraviti. Također je bilo poznato što se sve i kako učinilo u vremenu prije njena osnivanja. To je vidljivo i na primjeru naših akcija.

Naime, kako je 1999. pokrenut postupak za osnivanje Sekcije muzejskih pedagoga pri Hrvatskom muzejskom društvu, ipak je te godine akcija muzejskih pedagoga još uvijek organizirana izvan HMD-a, o čemu će biti riječi u nastavku¹⁰. Na primjeru prve četiri iznimno uspjele akcije dat je okvirni prikaz provedbe svih dosadašnjih akcija vezanih uz muzejsku pedagogiju. Ciljevi, publika, vremenski raspon, tiskanje knjižica, izložbe, radionice, igre i druge aktivnosti zadržale su prvobitni zadani okvir, a mijenjali su se samo ovisno o zadanoj temi i voditelju akcije kao i organizatoru (vidi tablicu).

Sekcija muzejskih pedagoga pri HMD-u službeno je osnovana 1999. godine, tri godine nakon prvotnog prijedloga iznesenog na Skupštini Društva 1996. godine. Tako je tek akcija muzejskih pedagoga u organizaciji zagrebačkog Etnografskog muzeja bila **prva, možemo reći, službena akcija organizirana pod okriljem Sekcije** muzejskih pedagoga HMD-a (iako mi pedagozi podrazumijevamo pod radom Sekcije sve programe organizirane od 1995. godine do danas, op. a.).

^{10/} Organizaciju i realizaciju akcije te godine preuzeo je Hrvatski školski muzej, a voditeljica akcije nazvane *Od... do* bila je Elizabeta Serdar (HŠM).

Naime, Hrvatsko muzejsko društvo, iako postoji od 1946. godine, u obnovljenom obliku počelo je raditi 1996., ali službeno pod ovim sadašnjim imenom tek 1998. prihvaćanjem Statuta i upisom u Registar udruga RH pri Ministarstvu uprave. Stoga je i osnivanje Sekcije moralo pričekati da se situacija u Društvu statutarno riješi. Tek je tada bilo moguće ponovno aktivirati odnosno inicirati osnivanje Sekcije za muzejsku edukaciju. Na Skupštini 1999. godine ta je inicijativa prihvaćena i muzejski pedagozi su imali službeni okvir za svoje aktivnosti. Dogovoren je naziv Sekcije koji u punom nazivu jest **Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva**. (Prilog 1). Osmišljen je i logotip Sekcije za muzejsku pedagogiju Hrvatskog muzejskog društva koji je dizajnirala muzejska pedagoginja Mila Škarić (AMZ).

Zapisnik o osnivanju Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju, 1999.

Dogovoreno je da o financijskim sredstvima Sekcije skrbi Društvo, a o programskim aktivnostima Sekcija, tj. njeni članovi. Odlučeno je također, da se preimenuje dosadašnji naziv *voditelj/ica Sekcije*, u naziv *koordinator/ica Sekcije*. Tako je ostalo do danas. Iako su koordinatori Sekcije birani prema vlastitim željama na sastancima muzejskih pedagoga, morao ih je potvrditi Izvršni odbor HMD-a. Koordinatori Sekcije mijenjali su se dogovorno svakih nekoliko godina. Prva koordinatorica Sekcije bila je Mila Škarić (AMZ) koja je vodila Sekciju do 2004. godine, kada je koordinaciju preuzela Branka Manin (HŠM) do 2008. godine. Zatim koordinator Sekcije postaje Božidar Pejković (Galerija Klanjec,

MHZ), a od 2010. do 2015. koordinaciju preuzima Marijan Bogatić (Gradski muzej Sisak). Od 2015. Sekciju vodi Jelena Hotko (Hrvatski povijesni muzej) i još je uvijek aktualna koordinatorica.

Sekcija okuplja muzejske stručnjake na području muzejske pedagogije s ciljem unaprjeđivanja i razvoja te struke, ali i svrsishodnog i kvalitetnog djelovanja u zajednici i za zajednicu. Rad u Sekciji odvijao se u različitim oblicima aktivnosti, kroz druženja na sastancima organiziranim svaki put u drugom muzeju, seminarima i radionicama s ciljem stručnog usvršavanja i organiziranjem stručnih skupova te publiciranjem Zbornika skupova kojima se široj javnosti predstavlja rad muzejskih pedagoga. U prvim godinama djelovanja Sekcije postojao je veliki entuzijazam i želja da se muzejskoj i široj javnosti pokaže koliko je rad muzejskog pedagoga važan i potreban svakom muzeju i njegovim korisnicima.

AKTIVNOSTI SEKCIJE

Skupovi

Osim organizacije uspješnih akcija kojima se popularizirao muzej, muzejski su pedagozi, od osnutka Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju, započeli i s organiziranjem stručnih skupova koji su imali i međunarodni karakter. Naime, shvativši (sve veću) važnost edukacije u muzejima, mnogi muzeji počeli su zapošljavati osobe koje bi se u muzeju mogle baviti samo edukacijom. Samim time na sastancima se ukazala potreba da se barem jednom godišnje muzejski pedagozi okupe i predstave svoj rad, dodatno educiraju na radionicama, ukažu na probleme i nastoje ih rješavati unutar struke. Tako je dogovoreno da se krene s osnivanjem strukovnog Skupa koji bi se održavao svake dvije godine s ciljem da se javnosti predstavi rad muzejskih pedagoga, ali i da Skup postane mjesto susreta, razmjene ideja i znanja, odnosno dodatne edukacije iz područja muzejske pedagogije. Sve je počelo 2001. godine organizacijom Skupa u Puli, a potom su slijedili skupovi u Zadru (2002.), Vukovaru (2004.), Kninu (2006.), na brodskoj liniji Rijeka – Dubrovnik – Bari – Rijeka (2008.), u Sisku (2010.), Rijeci (2012.), Splitu (2014.) i Varaždinu (2016.).

Prvi Skup muzejskih pedagoga Hrvatske održan je u **Puli (14. – 16. 6. 2001.)**. Domaćin Skupa bio je Arheološki muzej Istre. Skup je okupio

muzejske pedagoge i one koji se bave edukacijom u muzejima iz raznih dijelova Hrvatske, a imao je i međunarodni karakter jer su sudjelovali kolege iz Italije i Slovenije. Uvodno izlaganje na Skupu održala je Vesna Girardi Jurkić, u to vrijeme na dužnosti stalne predstavnice Republike Hrvatske pri UNESCO-u.

Ovaj je Skup, kao i sve sljedeće, organiziralo Hrvatsko muzejsko društvo, odnosno njegova Sekcija za muzejsku pedagogiju u suradnji s muzejima domaćinima, i to uvijek uz financijsku potporu Ministarstva kulture i Gradskog ureda za kulturu grada Zagreba.

Domaćin drugog Skupa muzejskih pedagoga bio je Arheološki muzej u **Zadru (7. – 9. 11. 2002.)**. Sudjelovalo je 45 aktivnih sudionika, od kojih 12 sudionika iz Slovenije. Kako je u to vrijeme muzej domaćin, Arheološki muzej, slavio 170. obljetnicu, prigodnim govorom skup je otvorio ravnatelj ustanove Radimir Jurić, te je održao i uvodno predavanje *Kulturno-promidžbena djelatnost Arheološkog muzeja*. Ovom skupu prisustvovao je i prof. dr. sc. Ivo Maroević i održao pozivno predavanje *Razvija li se emocionalna inteligencija i u muzeju?*. Tijekom rada Skupa održane su i dvije radionice.

Sljedeći Skup održan je u **Vukovaru (14. – 16. 10. 2004.)**, a domaćin skupa bio je Gradski muzej Vukovar. Odabirom Vukovara kao grada domaćina Skupa željela se dati prije svega podrška vukovarskim muzealcima, ali i cijelom gradu, u naporima na obnovi muzeja te pridonijeti vidljivosti, kako njihova, tako i rada ostalih muzealaca. Skupu je prisustvovao velik broj muzealaca, 66 sudionika; osim iz Hrvatske, na Skup su došli kolege iz Slovenije, Slovačke, Francuske i Njemačke.

Isti razlozi kao za odabir Vukovara kao grada domaćina bili su ključni i kod odluke da se sljedeći Skup održi u **Kninu (11. – 14. 10. 2006.)**, također gradu teško stradalom u ratu. Skup je organiziran u suradnji HMD-a i Kninskog muzeja, a održan je u Domu oružanih snaga RH „Kralj Zvonimir“. Skup je podržala i otvorila gradonačelnica Knina. Tema Skupa bila je *Muzej, različitost, interakcija*. Na Skupu je sudjelovalo 63 sudionika, ponajviše iz Hrvatske, ali i Slovenije, Srbije i Crne Gore. Održano je 40 izlaganja.

Želeći unijeti dinamiku u organizaciji Skupa, odlučeno je da se peti Skup održi na redovnoj

brodskoj liniji **Rijeka – Dubrovnik – Bari – Rijeka (29. 9. – 3. 10. 2008.)**. Skupu je prisustvovalo 54 sudionika, od toga čak 15 iz inozemstva i to iz Njemačke, Švedske, Engleske, Belgije, Slovenije i Srbije. Bio je to do sada najbrojniji međunarodni skup, nikada kasnije nije bilo toliko sudionika, niti kolega iz inozemstva. Glavna tema Skupa bila je *Muzej i obrazovanje*. Skup je organizirala Mila Škarić (AMZ). Na skupu su održane čak 4 radionice.

Skup u **Sisku (24. do 27. 10. 2010.)** bio je šesti po redu. Održan je u organizaciji Hrvatskog muzejskog društva, Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju i Gradskog muzeja Sisak koji je bio domaćin Skupa. Sudjelovalo je oko 40 sudionika, mahom muzejskih pedagoga iz raznih krajeva Hrvatske, ali i inozemstva. Na Skupu se raspravljalo o stanju struke muzejskog pedagoga, o profesionalnom usavršavanju, razvijanju profesionalnih kompetencija i komunikacijskih vještina kao i o kriterijima vrjednovanja i napredovanja u struci. Pozivna izlaganja održale su prof. dr. sc. Žarka Vujić i muzejska pedagoginja Mila Škarić (AMZ). Osim izlaganja, na Skupu su organizirane i tematske radionice s ciljem dodatnog stručnog usavršavanja pedagoga.

Sedmi Skup muzejskih pedagoga održan je u **Rijeci (14. – 16. 11. 2012.)** u organizaciji Muzeja moderne i suvremene umjetnosti Rijeka pod nazivom *Partnerstvo*. Ovaj je Skup organiziran u partnerstvu Hrvatskog muzejskog društva – Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju s jednom visokoškolskom obrazovnom ustanovom – Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci. Skupu je prisustvovalo 80 sudionika. Održana su 4 pozivna izlaganja, 36 stručnih izlaganja te 15 plakata. Iz inozemstva su došli kolege iz Slovenije, Srbije i Švicarske.

Dvije godine nakon riječkog Skupa, održan je osmi Skup u **Splitu (25. – 27. 3. 2014.)**, u organizaciji Sekcije za muzejsku edukaciju i kulturnu akciju HMD-a i Muzeja grada Splita. Skup je imao međunarodni karakter. U radu Skupa sudjelovalo je stotinjak sudionika iz Hrvatske i inozemstva. Tema skupa bila je *Relacije i korelacije*, a kroz četiri tematska bloka održano je 50 izlaganja. Uz izlaganja, radionice i prezentacije na plakatima, na Skupu je predstavljen Zbornik sa 7. skupa u Rijeci, kao i 20. muzejska edukativna akcija *Održivost*.

Posljednji održani Skup bio je u **Varaždinu (28. – 30. 9. 2016.)**. Održavao se u organizaciji Hrvatskoga muzejskog društva – Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju i muzeja domaćina, Gradskog muzeja Varaždin. Skup je otvorila Eva Brunović, načelnica sektora za muzejsku i arhivsku djelatnost Ministarstva kulture. Na Skupu su sudjelovala 73 sudionika (ne samo muzejski pedagozi, već i kustosi, ravnatelji muzeja, sveučilišni profesori, nastavnici te ostali stručnjaci kojima je edukacija u muzejima područje interesa). Održano je ukupno 50 izlaganja, od čega 4 pozivna i 10 izlaganja na plakatima. Tema Skupa je bila *Edukacija – izazovi i rješenja novoga doba*.

Zbornici

S obzirom na to da su na skupovima prezentirani kvalitetni i zanimljivi radovi, odlučeno je da svaki skup prati publikacija u kojoj bi se svi radovi objavili kako bi ih mogli čitati i oni koji ne sudjeluju na skupu, kolege kustosi, ravnatelji, financijeri, nastavnici, studenti i drugi.

Radovi prezentirani na skupovima objavljuvani su u Zbornicima skupova. Prvih sedam Zbornika radova Skupova muzejskih pedagoga Hrvatske je objavljeno. Važnost Zbornika je velika, ne samo za muzejske pedagoge, već i za sve djelatnike u muzeju jer su zbornici tih naših radova vrijedan i značajan doprinos razvoju muzejske pedagogije u nas, ali i muzejske djelatnosti u cjelini. Radovi prezentirani u tim zbornicima daju uvid što je muzejska pedagogija i koje je njeno mjesto u radu muzeja. Također, oni pokazuju i veliku raznolikost i maštovitost u interpretaciji muzejske građe. Raspon radova kreće se od teorijskih rasprava do prikaza praktičnog rada muzejskih pedagoga, predstavljanja muzejskih pedagoških akcija, projekata, manifestacija, publikacija i slično. Sve to čini ove zbornike dokumentom razvoja i stanja muzejske pedagogije u Hrvatskoj¹¹.

Prvih šest zbornika bilo je istih dimenzija: 170 x 240 mm, naslovnice istog dizajna¹², ali različitih boja, dok sedmi zbornik ima novi vizual¹³ i manjih je dimenzija: 165 x 230 mm. Zbornici su realizirani

11/ Detaljnije informacije i popis objavljenih radova Zbornika I-VII objavljeni su u Bibliografiji Zbornika: www.hmd.hr

12/ Dizajn naslovnice osmislila je 2002. godine muzejska pedagoginja Mila Škarić (AMZ).

13/ Dizajner Mario Aničić.

sredstvima Gradskog ureda za kulturu, obrazovanje i sport Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Evo i malo statistike: za zbornike je pisalo 157 autora, svi zajedno imaju 252 članka (bibliografske jedinice), od toga je 181 članak iz Hrvatske, a 71 iz inozemstva. Zbornici Skupova muzejskih pedagoga važni su za muzejsku zajednicu kao informacija o muzejskoj pedagogiji, a posebno su poticajni mladim muzejskim djelatnicima, osobito muzejskim pedagogima koji u njima mogu pronaći korisne sadržaje za svoj rad, ali i objaviti rezultate svoga rada.

Prvi Zbornik predstavlja radove sa Skupa održanog u Puli (14. – 16. lipnja 2001.). Urednica Zbornika je Mila Škarić (AMZ), a objavljen je 2002. godine u izdanju HMD-a. Zbornik ima 263 stranice, 35 članaka, 55 c/b fotografija, 4 table, sažetke na engleskom jeziku, adresar ustanova i zajedničku fotografiju sudionika. Tematski je podijeljen na članke koji opisuju položaj muzejske pedagogije u muzeju, članke koji govore o radu s različitim skupinama posjetitelja, te članke o edukativnoj i komunikacijskoj ulozi muzeja. Zbornik sadrži i priopćenja na plakatima o pedagoškim projektima i radionicama.

Radovi sudionika Skupa održanog u Zadru (7. – 9. studenoga 2002.) objavljeni su u **drugom Zborniku** čiji je urednik Eduard Kletečki (HPM). Nakladnik Zbornika je uz HMD i Arheološki muzej Zadar, jer je tiskan uz 170. obljetnicu Arheološkog muzeja Zadar. Objavljen je 2004. godine, ima 284 stranice, 32 članka, 56 c/b fotografija, 4 table, sažetke na engleskom jeziku, popis sudionika Skupa, adresar ustanova i zajedničku fotografiju sudionika. U zborniku je objavljen govor povodom otvaranja Skupa i obilježavanja obljetnice Arheološkog muzeja u Zadru, kao i dva uvodna predavanja. Članci predstavljaju publikacije vezane uz muzejsku pedagogiju, rad muzejskih pedagoga izvan muzeja, te priopćenja s radionica Skupa.

Godine 2006. izašao je **Zbornik radova s III. Skupa** muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem održanog u Vukovaru (14. – 16. listopada 2004.). Zbornik je uredio Eduard Kletečki, a nakladnik je Hrvatsko muzejsko društvo. S 295 stranica ovaj Zbornik je jedan od obimnijih. Ima 35 članaka, 49 c/b fotografija, 21 tablu te sažetke na engleskom jeziku, popis i adrese sudionika

· Naslovnica Zbornika VI. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske, 2010.

Skupa i zajedničku fotografiju sudionika Skupa. Zbornik je podijeljen na stručne radove, pregledne radove i informativne prikaze.

Nakon održanog Skupa u Kninu (11. – 14. listopada 2006.), 2007. godine tiskan je **Zbornik radova s tog skupa, četvrti po redu**. Urednik Zbornika je Božidar Pejčković (MHZ, Galerija A. Augustinčića, Klanjec), a izdavač Hrvatsko muzejsko društvo. Zbornik ima 292 stranice, 34 članka, 49 c/b fotografija, sažetke na engleskom jeziku. Svi radovi su recenzirani, što ovaj Zbornik izdvaja od ostalih. Zbornik sadrži i osvrt na Skup predsjednice Organizacijskog odbora Skupa, Branke Ujaković, te popis i adrese sudionika, kao i zajedničku fotografiju sudionika. Članci su podijeljeni na teme: muzejska pedagogija deset godina poslije, metode rada u muzejskoj pedagogiji (interdisciplinarni pristup), te rad s različitim skupinama posjetitelja.

U petom Zborniku radova objavljeni su članci sudionika V. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem koji se održao na redovnoj brodskoj liniji Rijeka – Dubrovnik – Bari – Rijeka (29. rujna – 3. listopada 2008.). Urednice Zbornika su Mila Škarić (AMZ) i Renata Brezinščak (HPM), Zbornik je objavilo Hrvatsko muzejsko

društvo, njegova Sekcija za muzejsku pedagogiju 2010. godine. Zbornik ima 218 stranica, 32 članka, 38 c/b fotografija, 3 table, popis sudionika s adresama, fotografiju sudionika u bojama, naslove radova i sažetke na engleskom jeziku. Korišten je dvojezični naslov *Muzej i obrazovanje / Museum and Education*, a članci su grupirani po temama: muzejski pedagog – muzejska pedagogija, muzeji i odgojno-obrazovne institucije, te razno, odnosno druge teme predstavljene kao priopćenja na plakatima.

Izlaganja VI. skupa održanog u Sisku (25. – 27. listopada 2010.) objavljena su 2010. godine u **šestom Zborniku Skupa** muzejskih pedagoga, urednica Željke Jelavić (EMZ) i Renate Brezinščak (HPM). Izdavač je Hrvatsko muzejsko društvo, Sekcija za muzejsku pedagogiju. Zbornik ima 167 stranica, 25 članaka, 46 c/b fotografija, prijevode naslova radova i sažetke na engleskom jeziku. Zbornik ima naslov: *Stanje struke: izazovi i mogućnosti*. Članci predstavljaju muzejske pedagoške projekte, te sažetke radionica održanih na Skupu.

Posljednji objavljeni zbornik je **Zbornik radova VII. skupa** muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem, održan u Rijeci (14. – 16. studeni 2012.). Urednica ovoga Zbornika je Milica Đilas (MMSU), a objavilo ga je Hrvatsko muzejsko društvo 2015. godine. Zbornik je redizajniran, manjeg je formata od prethodnih i ima izmijenjen dizajn naslovnice. Ima 361 stranicu, 40 članaka, 120 c/b fotografija, 10 grafikona i tabli te sadrži prijevode naslova radova i sažetke na engleskom jeziku. Naslov Zbornika je *Partnerstvo*. Sadrži uvodni tekst urednice, a podijeljen je na 5 tematskih cjelina. Članci predstavljaju oblike suradnje muzeja i drugih institucija, škola, zajednica te suradnje unutar muzejskih ustanova.

I za kraj...

Sve aktivnosti Sekcije proizašle su prije svega iz zajedništva i volje svih muzejskih pedagoga koji se, još uvijek, iskreno vesele svakom izazovu i pri tome uživaju.

U proteklih dvadesetak godina otkada su se muzejski pedagozi povezali i započeli suradnju, svojim entuzijazmom i radom uspjeli su se nametnuti, kako unutar muzejske zajednice, tako i u široj društvenoj zajednici. Rezultat je bilo priznavanje

muzejskog pedagoga kao stručnog muzejskog zvanja u Zakonu o muzejima iz 1998. godine. Nažalost, nakon 17 godina u Zakonu o muzejima iz listopada 2015. godine muzejski pedagog prestaje biti **stručno** muzejsko zvanje, već, kako se navodi, samo „obavlja stručne poslove u muzeju, galeriji...”.

Od prvog okupljanja 1995. godine i nakon 21 provedene akcije sa zadovoljstvom možemo konstatirati da su muzejski pedagozi odgojili generacije mladih koji danas sa svojom djecom dolaze u muzeje. U tom je razdoblju, sudjelujući u akcijama povodom *Međunarodnog dana muzeja*, kroz naše muzeje prošlo više od 100.000 djece i odraslih. Uvjereni smo da je velik dio naših prvotno zacrtanih ciljeva ostvaren. U najtežim trenucima, neposredno nakon završetka *Domovinskog rata*, muzejski su pedagozi krenuli u okupljanje muzeja, prvo u Zagrebu, a potom i u cijeloj Hrvatskoj. Ideja je bila otvoriti vrata muzeja onima koji, zbog rata, nisu imali priliku upoznati raznolikost i bogatstvo naših muzeja.

Svih ovih godina uložen je velik napor da se promijeni odnos muzeja prema posjetitelju i obrnuto. Osim osnovne uloge muzeja kao čuvara baštine, muzejski su pedagozi ponudili i drugu dimenziju najmlađim posjetiteljima, a to je odgojna, interaktivna, istraživačka, kreativna i zabavna uloga. Djelovanje muzeja ima i važnu obrazovnu ulogu jer osmišljenim i ponuđenim temama nadopunjuje školske programe.

Rad u Sekciji uvijek je bio zanimljiv i poticajan, unatoč ponekim problemima i nerazumijevanju okoline, oscilacijama u dinamici okupljanja te nedostatnim financijskim sredstvima nadležnih institucija. Svih ovih godina nastojali smo svojim znanjem, kreativnošću, entuzijazmom i solidarnošću postići da muzeji postanu zanimljiva mjesta kamo se dolazi ne samo učiti, već i ugodno provesti slobodno vrijeme, da posjeti muzeju postanu stil života, a ne obveza.¹⁴

14/ Autorice zahvaljuju na ustupljenoj dokumentaciji: Muzejskom dokumentacijskom centru, Tončiki Cukrov, Elizabeti Serdar i Željki Jelavić.